

Toimintakertomus tilikaudelta 01.01.2019 - 31.12.2019

Pro Onkamojärvet ry on perustettu 13.07.2013. Vuosi 2019 oli yhdistyksen kuudes täysi tilikausi.

Vuoden lopussa yhdistyksellä oli 204 jäsentä, kaksi kuntaa, neljä kyläyhdistystä, kaksi kalavesien osakaskuntaa, neljä yhteisöä ja 192 henkilöjäsentä.

Yhdistyksen toiminnasta vastasi hallitus.

Sääntöjen mukaan hallitukset jäsenet valitaan kolmeksi toimikaudeksi, kuitenkin niin että noin kolmannes jäsenistä on vuosittain erovuorossa. Puheenjohtaja valitaan vuosittain yhdeksi toimikaudeksi. Toimikauden pituus on vuosikokousten välinen aika. Hallitus valitsee varapuheenjohtajan keskuudestaan, joten varapuheenjohtajan toimikausi on vuosikokousten valitsemien hallitusten ensimmäisten kokousten välinen aika.

Hallituksen kokoonpano oli 25.05.2019 pidettyyn vuosikokoukseen saakka:

Martti Tolvanen, puheenjohtaja

Varsinaiset jäsenet

Jari Hiltunen
Juhani Soininen
Antti Lampio
Kauko Tahvanainen
Vesa Väistö
Kalevi Harinen
Erkki Mononen

Henkilökohtaiset varajäsenet

Ilpo Tuunainen
Jaakko Tahvanainen
Mikko Kuronen
Antti Lempinen
Matti Saavalainen
Kaarlo Kervinen
Martti Kettunen

Vuosikokouksessa 25.05.2019 päätettiin hallituksen varsinaisten jäsenten määrä pitää ennallaan, puheenjohtaja ja seitsemän varsinaista jäsentä sekä varsinaisille jäsenille henkilökohtaiset varajäsenet.

Yksimielisesti valittiin Martti Tolvanen jatkamaan hallituksen puheenjohtajana.

Sääntöjen 4 §:n pykälän mukaan erovuorossa olivat varsinainen jäsen Erkki Mononen ja vara Martti Kettunen. Erkki Mononen pyysi eroa varsinaisesta jäsenyydestä. Varsinaiseksi jäseneksi valittiin yksimielisesti Martti Kettunen ja hänen varakseen Erkki Mononen. Uuden hallituksen kokoonpano on seuraava:

Martti Tolvanen, puheenjohtaja

Varsinaiset jäsenet

Jari Hiltunen
Juhani Soininen
Antti Lampio
Kauko Tahvanainen
Vesa Väistö
Kalevi Harinen
Martti Kettunen

Henkilökohtaiset varajäsenet

Ilpo Tuunainen
Jaakko Tahvanainen
Mikko Kuronen
Antti Lempinen
Matti Saavalainen
Kaarlo Kervinen
Erkki Mononen

Sääntöjen 4 §:n mukaan hallitus valitsee varapuheenjohtajan keskuudestaan. Hallituksen varapuheenjohtajana toimi edelleen Antti Lampio.

Hallituksen kokouksia tilikauden aikana pidettiin kaksi.

Toiminnantarkastajana jatkoi Vesa Kotilainen ja hänen varanaan Liisa Kotilainen. Sihteerinä, varainhoitajana ja hankekoordinaattorina jatkoi Tuovi Vaaranta.

Onkamojärvien kunnostustoimet tilikauden aikana

Onkamojärvien kunnostushanke, alueiden välinen leader-hanke,

Pokely 25.2.16, hankenro 7937, sisältömuutos- ja hankeaikapidennyspäätös 16.04.2018, hankeaika 25.2.16-31.10.19, tuki 85% 90 628 euron kustannuksiin.

Hanke päättyi sopimuksen mukaan 31.10.2019. Hankkeen toimenpiteet vuoden 2019 tammi-lokakuun aikana olivat seuraavat:

Onkamojärvien veden pinnan korkeuden muutokset

Veden pinnan muutoksista kävi paikallinen Pro Onkamojärvet ry:n jäsen ottamassa kuvan salmen siltojen luona olevasta mittarista. Veden pinnan korkeus oli ylimmillään 1.5.19 94 cm ja alimmillaan 9.10.19 50 cm. Jään alle veden korkeus jäi 5.11.18 mitattuna 56 cm:iin. Veden pinnan korkeusero oli suurimmillaan 44 cm. Veden pinnan korkeus oli alimmillaan koko mittauksena aikana. Syynä oli se, että koko Pohjois-Karjalassa pohjavedet ovat olleen vuonna 2019 poikkeuksellisen alhaalla.

Tilikauden aikana valmistuneet valuma-aluekunnostukset

Suuri-Onkamo

Murtolahden alueen kosteikko, tila 707-414-7:17, kosteikkoala on n.0,23 ha. Ojauomat ennen kosteikkoa ja kosteikon jälkeen puhdistettiin.

Särkilahden kosteikko, tilat 707-414-6:34, vesijättöalue 707-878-1:0, kosteikkkoalue on n. 0,95 ha, josta avovesialaa on n. 0,2 ha.

Pieni-Onkamo

Savilahden kosteikko, tilat 167-409-19:38 ja vesijättöalue 167-876-1:0, kosteikkoala 0,44 ha.

Sammakkolahden kosteikko, tila 167-409-19:35, kosteikkoala 0,25 ha. Vesi on ohjattu kosteikolle ja kosteikolta pois rumpuputkilla, 315 mm ja tulvapatki 400 mm.

Ryytiniemen kosteikko, 167-409-19,38, vesijättöalue 167- 876-1:0, kosteikkoala 0,25 ha.

PH-arvojen mittaukset Pieni-Onkamon ja Suuri-Onkamon pohjoisosan ojista mustaliuskealueilla.

Mustaliuskealueet Onkamojärvillä on aina otettava huomioon tehtäessä valuma-aluekunnostuksia. Jos vesi pääsee mustaliuskeeseen, maaperän fosfori muuttuu liukoiseksi ja se valuu veden mukana järveen. Näin voi käydä ojien teossa, laskeutusaltaiden ja kosteikkojen teossa. Siksi tarvitaan tieto mustaliuskealueista. Korkea PH- arvo vedessä kertoo mustaliuskeen läsnäolon.

Alla olevan kartan osoittamista paikoista otettiin näytteet PH-arvoista.

PH-arvot eivät ole koholla, joten mustaliuskealueista ei ole syntynyt ongelmia.

Onkamojärvien kunnostushankkeen kustannukset ajalla 25.2.16-31.10.19 olivat yhteensä 91 309,21 euroa ja hankkeen hyväksytyt kustannukset päätöksen mukaan olivat 90 628 euroa. Ylitys 681,21 euroa, joka oli suunniteltu tietoisesti, aiheutui Särkilahden kosteikon tekemisestä niin suurena kuin se oli vaikuttavuuden vuoksi tarpeen.

Hason alueen valuma-aluekunnostukset UPM OYJ:n ja Tornator Oyn mailla saatiin valmiiksi, ELY-keskuksen tukipäätös POKELY/816/2017, tuki 50% 22 000 euron kokonaiskustannuksista, UPM:n ja Vapo Oy:n tuki yhteensä 41 %.

Suunnitellusta kosteikko-laskeutusallas-virtaumasäätöohjaus-rakenneketjun kokonaisuudesta tehtiin Tornatorin maille noin puolen hehtaarin laskeutusallas-kosteikko- rakenne sekä virtaumasäätöohjaus vuoden 2018 puolella. Muut suunnitellut rakenteet tehtiin vuoden 2019 aikana.

Laskeutusallas ja kosteikko UPM OYJ:n mailla

Laskeutusallas UPM OYJ:n ja Tornator Oy:n maiden rajalla.

Kaksi laskeutusallasta Tornator Oy:n mailla

Laskeutusallas ja kosteikko Tornator Oy:n mailla

Virtaumasäätöohjaus

Hanke toteutui suunnitelman mukaan.

Rauanlahden kosteikkorakenteen hoitosuunnitelma

Pohjois-Karjalan ELY-keskus on myöntänyt vuosittain 1363,50 euroa hoitotukea. Tuki kattaa sopimuksen mukaiset vuosittaiset hoitokustannukset. Keväällä Vesistö- ja Luontokunnostus Janne Raassina teki tarkastuskäynnin hoitoalueella toukokuussa ja myrskytuhojen jälkeen kesäkuussa. Myrskytuulten kaatamien puiden korjaus ja myrskytuhojen jälkeen alueen uudelleen maisemointi ja oikovirtausten korjaukset tehtiin loka-marraskuussa.

Petrolan turkistarha-alueen maiden vaihto

Yhteistyösopimus valtion jätehuoltotyöstä Pirkanmaan ELY-keskuksen ja Pro Onkamojärvet ry:n kesken. Valtion tukiprosentti kustannuksista oli 40 - 50%.

Petrolan lopetetulla turkistarha-alueella suoritettiin maaperän kunnostustoimenpiteet massanvaihtona kesäkuusta syyskuuhun kestäneessä kunnostusurakassa 2019.

Massanvaihdolla kunnostettiin alueen maa-ainekset, joissa oli tutkimuksissa todettu korkeita kokonaisfosforin ja liukoisen typen pitoisuuksia. Alueen on todettu olevan Suur-Onkamon järvialueen merkittävä pistemäinen ravinnekuormittaja.

Hanke toteutettiin Pirkanmaan ELY-keskuksen vetämänä. Yhteistyökumppaneina hankkeessa olivat Pro Onkamojärvet ry sekä Fortum Power and Heat Oy. Ravinnepitoiset maa-ainekset toimitettiin Pyhäselän Metsästäjät ry:n Hammaslahden ampumaradan suoja- ja meluvallisiin hyötykäyttäväksi. Lopetetun turkistarha-alueen kunnostusalueet ennallistettiin Fortumin Joensuun voimalaitoksen pohjahiekalla, jota käytettiin alueen pohjatäytössä. Alueen pintakerros kasvukerrokseksi rakennettiin talvella 2019 kosteikkokunnostustyömailta saaduista humuspitoisista maa-aineksista. Kohteen massanvaihdon urakoinnista vastasi Fortum Waste Solutions Oy ja rakennusteknisestä valvonnasta Ramboll Finland Oy. Hankkeessa työllistettiin laajalti myös paikallisia urakoitsijoita.

Kiinteistön omistajat ovat olleet tyytyväisiä työn lopputulokseen ja voivat jo seuraavan kasvukauden aikana hyödyntää omistamaansa aluetta täydellä kapasiteetilla mm. hevosten laidunmaana.

Hankkeen toteutuneet määrät:

- ravinnepitoisen maa-aineksen poisto **9700 m³ktr**
- pohjatäyttö pohjahiekalla **6800 m³rtr**
- kasvukerros **3400 m³rtr**

* m³ktr = kiintoteoreettinen kuutio, m³rtr = rakenneteoreettinen kuutio

Massanvaihdossa ravinnekuormituksen lähde on poistettu ja kunnostuksen tulosten oletetaan näkyvän suhteellisen nopeasti alapuolisessa vesistössä, koska kohteen ravinteet ovat olleet liukoisessa muodossa. Pohjois-Karjalan ELY-keskus liitti turkistarha-alueen oijen ravinnepitoisuuksien seurannan ohjelmaansa.

Hanke on ollut merkittävä kestävä kehityksen ja kiertotalouden näkökulmasta, koska kaivetut maa-ainekset saatiin hyödynnettyä kokonaan ampumaradan suoja- ja meluvallien rakenteissa, paikalle täyttömaaksi pohjarakenteeseen tuodut maa-ainekset eivät ole olleet suoraan neitseellisestä soranotonpenkasta otettuja maa-aineksia vaan lämpövoimalaitoksen käytöstä syntyneitä voimalaitoksen kattilan pohjahiekkaa. Kohteen pintamaa eli kasvukerros on rakennettu paikallisista kosteikkotyömaiden maa-aineksista. Kohde on kunnostuksen jälkeen omistajilleen käyttökelpoinen siihen tarkoitukseen mihin he ovat sitä suunnitelleet ja kunnostuksen tuloksena merkittävä pistekuormittaja Suuri-Onkamon järvialueelle on poistettu. Kaikki kohteen materiaalien kuljetukset toteutuivat alle 40 km päässä kohteesta ja näin ollen mm. kuljetustoiminnan päästöt pysyivät pieninä. Hankkeessa on toteutettu kestävä kunnostusta ja kiertotaloutta yhteensä kuuden eri osa-alueen näkökulmasta. Laaja-alaisessa, yritys- ja yhdistysrajat ylittäneessä yhteistyössä hanke on toteutunut onnistuneesti kaikilla osa-alueilla. Pirkanmaan ELY-keskuksen kautta kulki hankkeen laskutus ja maksuliikenne.

Pro Onkamojärvet ry:n rahallinen osuus kustannuksista oli 16 819,68 euroa.

Onkamojärvien kunnostushanke valuma-aluekunnostukseen, kalastorakennetutkimukseen ja hoitokalastukseen, POEELY/714/2018 sekä muutospäätös 12.09.2019, tuki 100 % 100 000 euron kokonaiskustannuksiin vuosina 2020-2022.

Kalastorakennetutkimus

Pohjois-Karjalan Kalatalouskeskus toteutti kalastorakennetutkimuksen elo-syyskuussa. Tutkimusraportissa on verrattu vuoden koeverkkokalastuksen tuloksia vuosina 2009 ja 2013 tehtyihin koeverkkokalastusten tuloksiin.

Vuoden 2009 kalastorakennetutkimuksessa kalasto todettiin vahvasti särkikalavaltaiseksi. Vuosien 2009 - 2013 välisenä aikana tehokalastettiin/hoitokalastettiin Onkamojärveltä niin, että vuoden 2013 koeverkkokalastuksen tulokset kertoivat kalastorakenteen kääntyneen ahvenvaltaiseksi.

Vuoden 2013 kalastorakennetutkimuksen johtopäätös oli, että Onkamojärvillä pitäisi hoitokalastaa vuosittain noin 50 000 kg särkikalaja kalastorakenteen kunnossapitämiseksi. Luontaisen kalastus on vähentynyt vuosi vuodelta.

Vuosina 2014-2018 aikana rahoituksen puutteesta johtuen Onkamojärvillä hoitokalastettiin yhteensä noin 100 000 kg eli keskimäärin 20 000 kg vuodessa, mikä ei ole riittävä.

Vuonna 2019 tehdyn koeverkkokalastuksen johtopäätös oli, että kalastorakenne on lähestymässä särkivaltaisuutta. Tarvittaisiin ensin tehokalastusta ja sen jälkeen hoitokalastaa joka vuosi riittävästi kalastorakenteen kunnossapitämiseksi. Hankerahaa käytetään osin tehokalastukseen.

Tehokalastukseen on haettu Pohjois-Karjalan ELY-keskukselta lisärahoitusta teho/hoitokalastukseen vuosille 2020- 2021.

Valuma-alueiden kunnostustarvekartoitukset.

Pieni- ja Suuri-Onkamolle mukaanlukien Hason alueelle tehtiin kartoitukset kunnostustarpeista. Kunnostuksiin on jo saatu maanomistajien suostumuksia.

Hankerahaa käytetään osin valuma-aluekunnostuksiin, mutta lisärahoitusta on haettu Karjalan ELY-keskukselta vuosille 2020-2022.

Petrolan turkistarha-alueen maiden vaihto

Hankkeen kustannuksiin ohjattiin Pro Onkamojärvet ry:n ja Pirkanmaan ELY-keskuksen maiden vaihtosopimukseen sisältyvien suunniteltujen kustannusten ylitysten osuutta 25 049,28 euroa, pintakerrosten lisämaiden hankintaan ja konsultin turvallisuussuunitelmien kustannuksiin.

Hallitus